25. 4. 2025

ID: 119475

Místní příslušnost, nepřiměřená délka řízení

Daňové řízení jako celek má, pokud jde o pořizování důkazů, vyšetřovací charakter: správce daně je nadán celou řadou vyšetřovacích pravomocí k tomu, aby realizoval zájem státu na zajištění toho, co ‚jeho jest', tj. ověření, přezkoumání a vymožení daňové povinnosti jednotlivce. Na rozdíl od kontroly podle kontrolního řádu daňová kontrola představuje součást daňového řízení, přičemž je neoddělitelná od nalézacího daňového řízení, jež se projevuje mj. tím, že podle § 88a odst. 3 daňového řádu pokud z konečného výsledku kontrolního zjištění nevyplývá, že v dané věci dojde k vydání rozhodnutí o stanovení daně, je vyměřovací nebo doměřovací řízení (tj. řízení, která podle § 134 odst. 3 daňového řádu představují vlastní nalézací daňové řízení) ukončeno doručením oznámení o ukončení daňové kontroly (nejedná-li se o řízení, které bylo zahájeno podáním daňového tvrzení), přičemž dojde-li ke stanovení daně výlučně na základě výsledku daňové kontroly, popřípadě výsledku postupu k odstranění pochybností, považuje se podle § 147 odst. 3 daňového řádu za odůvodnění rozhodnutí o stanovení daně již samotná zpráva o daňové kontrole (popřípadě protokol o projednání výsledku postupu k odstranění pochybností). Zahájením daňové kontroly též dochází k zahájení doměřovacího řízení, není-li daňová kontrola prováděna v rámci již zahájeného vyměřovacího či doměřovacího řízení. Není vyloučeno, aby daňová kontrola probíhala před jiným finančním úřadem, než který vede vlastní nalézací daňové řízení. Je-li daňová kontrola součástí prvostupňového nalézacího daňového řízení, a to jeho součástí významnou, důvody, pro které soudní judikatura ve vztahu k nárokům na odškodnění nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení omezila aplikaci § 87 písm. b) o. s. ř. pouze na volbu soudu, v jehož obvodu probíhala část posuzovaného řízení vedená v prvním stupni, svědčí i ve prospěch závěru, že za tento prvostupňový orgán je namístě považovat též územní pracoviště finančního úřadu, které provádělo daňovou kontrolu, byť tento orgán o daňové povinnosti sám nerozhodoval.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č. j. 30 Cdo 275/2025-72 ze dne 26.3.2025)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobkyně VOSMA Rudná s.r.o., se sídlem v R., zastoupené Mgr. J.H., advokátem se sídlem v P., proti žalované České republice – Ministerstvu financí, se sídlem v P., o zaplacení částky 173 250 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu ve Znojmě pod sp. zn. 12 C 204/2024, o dovolání žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 10. 2024, č. j. 38 Co 250/2024-39, tak, že usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 10. 2024, č. j. 38 Co 250/2024-39, se mění takto: Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 11. 9. 2024, č. j. 12 C 204/2024-14, se mění tak, že se místní nepříslušnost Okresního soudu ve Znojmě nevyslovuje.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se žalobou podanou dne 27. 8. 2024 u Okresního soudu ve Znojmě domáhá vůči žalované zaplacení částky 173 250 Kč s příslušenstvím z titulu náhrady nemajetkové újmy, jež jí měla být způsobena nepřiměřenou délkou daňového řízení vedeného zprvu před orgány Finanční správy České republiky a následně před správními soudy (dále též jen „posuzované řízení"). V prvním stupni bylo toto řízení vedeno u Finančního úřadu pro hlavní město Prahu s tím, že daňovou kontrolu, jež

byla v rámci této fáze řízení u žalobkyně uskutečněna, provedl Finanční úřad pro Jihomoravský kraj, územní pracoviště ve Znojmě.

2. Okresní soud ve Znojmě jako soud prvního stupně usnesením ze dne 11. 9. 2024, č. j. 12 C 204/2024-14, vyslovil svou místní nepříslušnost v předmětné věci (výrok I) a současně rozhodl, že tato věc bude po právní moci uvedeného usnesení postoupena Obvodnímu soudu pro Prahu 1 jako soudu místně příslušnému (výrok II). Své rozhodnutí odůvodnil aplikací § 11 odst. 1, § 84, § 85 odst. 5 a § 105 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu, přičemž vyšel ze skutečnosti, že se sídlo organizační složky státu, která je v řízení povolána jednat jménem žalované, nacházelo k datu zahájení řízení v obvodu působnosti zmíněného obvodního soudu.

3. Na podkladě odvolání žalobkyně poté ve věci rozhodoval Krajský soud v Brně jako soud odvolací, který v záhlaví označeným usnesením usnesení soudu prvního stupně jako věcně správné potvrdil. V této souvislosti odvolací soud uvedl, že žalobkyně měla možnost podat v souladu s § 87 písm. b) občanského soudního řádu žalobu namísto k obecnému soudu žalované také k soudu, v jehož obvodu došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy. Této možnosti však nevyužila, neboť Okresní soud ve Znojmě, u něhož byla žaloba podána, tímto soudem není. V řízení o nároku na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení, jež zprvu probíhalo před správními orgány a poté před soudy, je takovým soudem soud, v jehož obvodu probíhalo řízení v prvním stupni, přičemž není podstatné, ve které fázi řízení došlo k průtahům. Uvedená část posuzovaného řízení přitom byla vedena u Finančního úřadu pro hlavní město Prahu, u něhož žalobkyně podala daňové přiznání a který též vedl příslušný správní spis a vydal rozhodnutí o doměření daně, a nikoliv u orgánu, který v rámci výkonu tzv. vybrané působnosti ve smyslu zákona č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, prováděl u žalobkyně daňovou kontrolu. Místně příslušným soudem je tak za dané situace soud, v jehož obvodu se nachází „sídlo žalované“.

II. Dovolání a vyjádření k němu

4. Usnesení odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním.

5. Žalobkyně je přesvědčena, že odvolací soud pochybil při řešení otázky, zda lze za soud, který je místně příslušný pro řízení o jejím nároku, považovat v souladu s § 87 písm. b) občanského soudního řádu též soud určený podle sídla finančního úřadu, jenž v rámci posuzovaného řízení provedl daňovou kontrolu, byť nevedl celé prvostupňové nalézací daňové řízení, uzavřel-li, že tento soud místně příslušný není. Tímto závěrem se měl odvolací soud současně odchýlit od ustálené judikatury Nejvyššího soudu představované jeho rozsudkem ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 30 Cdo 3118/2020, a usnesením ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1958/2014, neboť nezohlednil, že „těžiště dokazování“ ve smyslu zmíněné judikatury se vztahovalo právě k činnosti úřadu, který v rámci posuzovaného řízení provedl daňovou kontrolu, tedy k činnosti územního pracoviště Finančního úřadu pro Jihomoravský kraj ve Znojmě. Žalobkyně proto navrhla, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

6. Žalovaná se k podanému dovolání nevyjádřila.

III. Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), dále

jen „o. s. ř.“.

8. Dovolání bylo podáno včas a osobou k tomu oprávněnou, a to za splnění podmínky povinného zastoupení podle § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř., přičemž obsahuje i všechny náležitosti vyžadované § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto dále zabýval tím, zda se jedná o dovolání přípustné.

9. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

10. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

11. Dovolání je přípustné, neboť procesněprávní otázka, zda soudem, jenž je podle § 87 písm. b) o. s. ř. místně příslušný pro řízení o nároku na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou daňového řízení vedeného částečně před orgány finanční správy a částečně před správními soudy, je soud určený podle sídla územního pracoviště finančního úřadu, které v rámci prvostupňového nalézacího daňového řízení provedlo daňovou kontrolu, dosud nebyla Nejvyšším soudem v celém rozsahu vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

12. Dovolání je důvodné.

13. Podle § 87 písm. b) o. s. ř. vedle obecného soudu žalovaného, popřípadě vedle soudu uvedeného v § 85a, je k řízení příslušný také soud, v jehož obvodu došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy.

14. V usnesení ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1958/2014, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2016, sp. zn. II. ÚS 2237/15, Nejvyšší soud vyslovil v souvislosti s řízením o zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která měla být způsobena nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepřiměřené délce soudního řízení, závěr, podle něhož i v případě, kdy má žalobce možnost vybrat si místně příslušný soud podle ustanovení § 87 písm. b) o. s. ř., je tato možnost výběru z povahy věci omezena na soudy, před kterými probíhalo řízení v prvním stupni (shodně viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2015, sp. zn. 30 Cdo 2325/2015, a ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 30 Cdo 4019/2017). V usnesení ze dne 9. 11. 2016, sp. zn. 30 Cdo 311/2016, poté Nejvyšší soud aplikovatelnost uvedeného závěru vztáhl také na řízení o nároku na náhradu nemajetkové újmy odvozovaného od nepřiměřené délky řízení, ve kterém v několika stupních rozhodovaly správní orgány. V obou případech přitom dovolací soud zdůraznil, že přijatý závěr je odrazem toho, že těžiště dokazování je v řízení před soudem (správním orgánem) prvního stupně, a je proto hospodárnější, rychlejší a účinnější, aby řízení probíhalo „na místě samém“, tedy aby vzhledem k dostupnosti důkazního materiálu jednal a rozhodoval soud, v jehož obvodu došlo ke skutečnosti zakládající právo na náhradu škody. Odpovídá totiž účelu ustanovení § 87 písm. b) o. s. ř., aby ve věci náhrady škody a nemajetkové újmy rozhodoval soud místa, v němž konkrétní újma vznikla, a současně, aby tímto krokem bylo usnadněno dokazování v odškodňovacím řízení. Ze závěrů vyslovených v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2022, sp. zn. 30 Cdo 2/2022, pak plyne, že nejinak tomu bude i v případě, kdy řízení, které se pro účely náhrady nemajetkové

újmy způsobené jeho nepřiměřenou délkou posuzuje jako jeden celek, probíhalo zpočátku před správními orgány, načež na základě žaloby podané podle § 65 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, bylo vedeno před soudem rozhodujícím ve správním soudnictví.

15. K povaze daňové kontroly se Nejvyšší soud vyjádřil již v rozsudku ze dne 17. 7. 2018, sp. zn. 30 Cdo 4561/2017, uveřejněném pod číslem 76/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž uvedl, že daňová kontrola není samostatným řízením, ale dílčím postupem odehrávajícím se v rámci daňového řízení. Účelem daňové kontroly je v souladu s § 85 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“), zjistit nebo prověřit základ daně nebo jiné okolnosti rozhodné pro správné stanovení daně. V rozsudku ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 30 Cdo 3118/2020, na který též žalobkyně v dovolání poukázala, pak Nejvyšší soud s odkazem na závěry vyslovené v nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2008, sp. zn. I. ÚS 1835/07, uvedl, že: „Jedním z procesních oprávnění, jímž je správce daně v průběhu daňového řízení nadán, je i daňová kontrola. Lze konstatovat, že daňové řízení jako celek má, pokud jde o pořizování důkazů, vyšetřovací charakter: správce daně je nadán celou řadou vyšetřovacích pravomocí k tomu, aby realizoval zájem státu na zajištění toho, co ‚jeho jest‘, tj. ověření, přezkoumání a vymožení daňové povinnosti jednotlivce. Daňová kontrola je z tohoto pohledu specifická v tom, že ‚vyšetřovací‘ charakter daňového řízení je v ní výrazně posílen. Daňová kontrola proto představuje v rámci daňového řízení nejcitelnější zákonem aprobované narušení autonomní sféry jednotlivce …“. Na tyto závěry poté Nejvyšší soud navázal v rozsudku ze dne 12. 7. 2023, sp. zn. 30 Cdo 283/2023, v němž se mj. vyjádřil k rozdílu mezi daňovou kontrolou na straně jedné a kontrolou podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), na straně druhé. V této souvislosti dovolací soud zdůraznil, že na rozdíl od kontroly podle kontrolního řádu daňová kontrola představuje součást daňového řízení, přičemž poukázal na její neoddělitelnost od nalézacího daňového řízení, jež se projevuje mj. tím, že podle § 88a odst. 3 daňového řádu pokud z konečného výsledku kontrolního zjištění nevyplývá, že v dané věci dojde k vydání rozhodnutí o stanovení daně, je vyměřovací nebo doměřovací řízení (tj. řízení, která podle § 134 odst. 3 daňového řádu představují vlastní nalézací daňové řízení) ukončeno doručením oznámení o ukončení daňové kontroly (nejedná-li se o řízení, které bylo zahájeno podáním daňového tvrzení), přičemž dojde-li ke stanovení daně výlučně na základě výsledku daňové kontroly, popřípadě výsledku postupu k odstranění pochybností, považuje se podle § 147 odst. 3 daňového řádu za odůvodnění rozhodnutí o stanovení daně již samotná zpráva o daňové kontrole (popřípadě protokol o projednání výsledku postupu k odstranění pochybností). Zahájením daňové kontroly též dochází k zahájení doměřovacího řízení, není-li daňová kontrola prováděna v rámci již zahájeného vyměřovacího či doměřovacího řízení (viz bod 55 odůvodnění zmíněného rozhodnutí Nejvyššího soudu).

16. Není přitom vyloučeno, aby daňová kontrola probíhala před jiným finančním úřadem, než který vede vlastní nalézací daňové řízení. Tak je tomu v odvolacím soudem zmíněném případě výkonu vybrané působnosti ve smyslu § 10 odst. 4 zákona č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů, jež měla být v posuzovaném řízení aplikována a kterou může vůči daňovému subjektu provádět (na rozdíl od obecné působnosti upravené v § 10 odst. 1 a 2 tohoto zákona) kterýkoliv finanční úřad jako správní orgán s celostátní působností (§ 8 odst. 2 věta druhá téhož zákona), přičemž se vždy jedná o ten konkrétní úřad, který kontrolní postup zahájil nejdříve (§ 12 odst. 3 zákona č. 456/2011 Sb.) – k tomu viz v podrobnostech rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. 10 Afs 269/2017, proti němuž podaná ústavní stížnosti byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2018, sp. zn. II. ÚS 928/18. Ani tato skutečnost však nic nemění na tom, že je-li daňová kontrola součástí prvostupňového nalézacího daňového řízení, a to jeho součástí významnou (ne-li stěžejní, jak patrno z výše popsaných závěrů), je dovolatelce namístě přisvědčit v názoru, že důvody, pro které soudní judikatura ve vztahu k nárokům na odškodnění nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení omezila aplikaci § 87 písm. b) o. s. ř. pouze na volbu soudu, v jehož obvodu probíhala část posuzovaného řízení vedená v prvním

stupni, svědčí i ve prospěch závěru, že za tento prvostupňový orgán je namístě považovat též územní pracoviště finančního úřadu, které provádělo daňovou kontrolu, byť tento orgán o daňové povinnosti sám nerozhodoval.

17. Lze tudíž uzavřít, že za situace, kdy žalobkyně v žalobě výslovně poukázala na skutečnost, podle které daňová kontrola probíhala v rámci posuzovaného řízení u Finančního úřadu pro Jihomoravský kraj, územního pracoviště ve Znojmě (jak ostatně zmínil i sám odvolací soud), přičemž tím zároveň zdůvodnila, proč žalobu podala právě u Okresního soudu ve Znojmě (ke způsobu provedení volby na výběr dané příslušnosti soudu srov. rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 22. 1. 1975, sp. zn. 1 Cz 6/75, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2016, sp. zn. 23 Cdo 4143/2015), je závěr odvolacího soudu, že Okresní soud ve Znojmě není k projednání dané věci místně příslušný, nesprávný.

18. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Žádnou takovou vadu řízení však Nejvyšší soud nezjistil.

19. Vzhledem k tomu, že odvolací soud rozhodl nesprávně, avšak dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o řešené otázce místní příslušnosti soudu rozhodnout, proto Nejvyšší soud přistoupil k aplikaci § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř. a napadené usnesení odvolacího soudu ve výše uvedeném smyslu změnil.

Další články:

- Insolvence a SJM
- Vedlejší účastník
- Plat
- Podnájem bytu (exkluzivně pro předplatitele)
- Pojištění (exkluzivně pro předplatitele)
- Předkupní právo (exkluzivně pro předplatitele)
- Restituce (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitel (exkluzivně pro předplatitele)
- Odporová žaloba
- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek